

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

78. An pro ipsius vitae, aut membri privatione, deformitate, cicatrice, &c.
sit facienda aliqua restitutio? Ex p. 5. tr .4. res. 54.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

De Homicidio, &c. Resol. LXXVI. &c. 127

cida creditoribus obligatus, nisi forte ea intentione occiderit, ut eis obesset: unde in casu contingenti non imponerem homicidæ onus restitutionis.

RESOL. LXXVI.

An si mancipium aliquem occidat, absque Domini culpa, adhuc Dominus teneatur ad aliquam restitutionem ante iudicis sententiam?

Et notatur Dominum posse abscondere animal, aut seruum, ne capiatur ante sententiam. Ex part. 5. tr. 4. Ref. 52.

§. 1. Videtur affirmatiuè respondendum, ex l. si seruus ff. de noxiis action. & ex c. si culpa, de iniuriis & damno dato. Verum ego puto cum Petro Nauarra lib. 2. c. 1. n. 38. & Lessio lib. 2. c. 9. dub. 17. n. 119. istas leges neque iure positio ante sententiam iudicis obligat in conscientia, quia videntur solum pertinere ad forum externum, neque aliter vlt recepta sunt: quæ omnia à fortiori procedunt in animalibus, quæ si aliquod damnum fecerint absque domini culpa, non teneatur dominus ad damni restitutionem, nisi post iudicis sententiam, ut ipsemet Lessius docet n. 119. & Malderus in 2. 2. r. 3. cap. 2. dub. 5. vbi etiam notat dominum posse abscondere animal, aut seruum, ne capiatur ante sententiam.

RESOL. LXXVII.

Quid teneatur restituere homicida, vel mutilator? Et pro praxi huius difficultatis aliqui casus adducuntur, alij vero notantur in textu huius Resolutionis. Ex p. 5. tract. 4. Ref. 53.

§. 1. Erratum est teneri primò ad impensas in curatione morbi, siue vulneris. Secundò ad omnia damna ex nece sequuta. Tertio ad lucrum cessans. Sed primò hic est difficultas, an homicida teneatur restituere integrum lucrum? & affirmatiuè respondet gl. in c. 1. de iniuriis, ver. oper. u. & ibi Panormitanus n. 5. gloss. in lex hac ff. si quadrup. paup. Gratius in decis. lib. 2. c. 66. n. 2. Gomez lib. 3. variat. c. 6. n. 9. Ioannes Maior in 4. dist. 15. q. 9. dub. ultimo. Nauar. in Manuali, c. 15. n. 26. & alij.

2. Verum contraria sententia tenenda est. Dico igitur quòd homicida non tenetur integrum lucrum restituere, quia lucrum in spe, quod multis modis impediti potest, non valet tantum, quantum lucrum in re. Vnde in taxando hoc lucro attendendæ sunt circumstantiæ personæ, loci, temporis, &c. Si occisus erat iuuenis, & optimæ salutis, item si erat bonus artifex, & maxime labori incumbens. Ita D. Thom. in 2. 2. q. 62. art. 2. ad 1. Mercatus de contract. lib. 6. c. 6. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ad 1. Ledesma in 2. p. 4. q. 18. art. 2. dub. 2. & alij communiter. Existimo etiam probabilem cum Becano de iust. & iure in q. 62. 2. 2. D. Th. de restit. q. 8. concl. 1. Couarr. lib. 2. var. c. 10. n. 7. & Angelo ver. restitutio 1. §. homicida, hanc estimationem faciendam esse iuxta dispositionem iuris civilis, quæ habetur in l. computationi ff. ad legem fali idiam. Vt si quis sit annorum 30. vel infra, is putetur adhuc victurus 30. si sit 35. putetur victurus 25. si sit 40. adhuc 20. si sit 50. adhuc 10. semper diminuendo vique ad 60. Sed hanc opinionem aliqui non admittunt, quia ex illa sequeretur occidentem sexagenarium non teneri ad aliquam restitutionem, quod non videtur admittendum: nam fieri potest ut adhuc sit validus, & putetur diu victurus. Certum est autem in vtraque sententia quòd quando læsus remanet viuus cum membri abscissione, vel per-

petua debilitare, non oportet hanc computationem annorum vitæ facere, sed potest solum annuatim damni videri, quolibet anno certa summa pro illo lucro, quod habiturus erat. Quia verò valde difficile est ratione circumstantiarum dare vnicuique ex æmificationis, quod ei ex iustitia debetur, sanum est consilium, uti compositio cum his, quibus restitutio faciendæ est, qui mutuo debent sibi remittere, si quid minus, plùsve debeatur.

3. Secundò difficultas est, vtrum ex lucro deducenda sit æstimatio molestiæ & laboris, quem in præstando officio, vel officio substitutus fuisset. Negatiuè respondet Lessius lib. 2. c. 9. dub. 19. n. 115. Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. ceterum argum. Nauarra de rest. lib. 4. c. 1. n. 68. Couarr. lib. 2. var. c. 10. n. 7. & Villalobos in sum. 10. 2. tr. 1. diff. 25. n. 4. vbi sic ait. [Quanto a la cuenta del lucro cessante no se ha de atender a todo lo que el oficial podría ganar, sino lo que de hecho gana, quitando las fiestas, y lo que auia de gastar con su persona. Y no se ha de quitar lo que valia su trabajo, que si esso se quitara a penas quedaria nada.] Ita ille. Et certè si æstimatio laboris detrahenda sit, vix aliquid supererit, nam sæpe lucrum non est maius, quam æstimatio laboris, ut patet in his artificibus, in quibus est parum ingeniosa industria. Deinde qui alium impediuit à labore diurno, tenetur integrè lucrum illius diei facere, nulla parte detracta ratione laboris non obiti, nam alter cupiebat laborem subire: ergo, &c. & hæc sententia est satis probabilis.

4. Sed contrariam docuit Io. Maior in 4. sent. dist. 15. q. 19. quam etiam admittit Rebellus p. 1. lib. 3. q. 3. n. 2. vbi sic ait. Lucri cessantis restitutio moderanda erit propter æstimationem laboris, quem in lucrando substitutus erat, nisi forte eius esset ingenij, ut non minus molestè ferret, otium, quam laborem. Ita ille. Verum quia res morales moraliter tractandæ sunt, ego existimo quòd huius ingenij pauci inueniuntur, maxime si ageretur de labore per totam vitam; ideo in praxi satis probabiliter existimo posse ad abittum prudentis viri aliquid detrahi à restitutione lucri cessantis ratione leuaminis à labore, & ita mecum sentiant docti recentiores, qui quid in contrarium Doctores communiter asserant.

5. Notandum est etiam hic obiter contra Sorum de iust. lib. 4. qua. 6. art. 1. ex modo occidendi iniurioso, nimirum infidose, proditoriè, crudeliter, atrociter, &c. non esse aliquid amplius restituendum. Ita Azorius part. 3. lib. 5. c. 3. q. 3.

6. Nota etiam quòd non tantum hæredes homicidæ tenentur soluere damna, sed etiam ipse fideus, si bona homicidæ fuerint publicata, sicuti tenetur ad alia debita. Ita Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 22. à numer. 74. usque ad num. 84. Aragon in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2. ad 1. & alij, quod Iulius Clarus in praxi crim. lib. 5. homicidium, ver. tenetur, etiam notat male in praxi obseruari.

7. Et tandem nota contra Nauarrum c. 15. n. 22. homicidam non teneri soluere expensas moderatas factas in sepultura occisi. Item si quis iniuste præueniendo aliquem occiderit, qui naturali, vel aliàs iusta morte erat moriturus, non tenetur aliquid restituere, quia nullum damnum intulit occiso, quod iuste non erat passurus. Ita DD. citati.

RESOL. LXXVIII.

An pro ipsius vitæ, aut membri priuatione, deformatate cicatrice, &c. sit faciendæ aliqua restitutio? Ex part. 5. tr. 4. Ref. 54.

§. 1. Affirmatiuam sententiam docet D. Thom. in 2. 2. q. 62. art. 2. ad 1. & iai Aragon, Salonijs, Syluius, est.

Sup. hoc in Ref. & 55. nor. practicæ.

Sup hoc in Ref. seq. 5. Notandum Syluius, est.

Sylvius, Valentia, Scotus, Richardus, Gabriel, & Maior in 4. sent. dist. 15. Adrianus in 4. de restitu. vlt. Azorius tom. 3. lib. 3. c. 3. q. 4. Molina de iust. tom. 4. tr. 3. dist. 88. Rebellius part. 1. lib. 3. q. 13. n. 1. Fernádez in Exam. part. 1. c. 14. §. 1. n. 17. & alij: & ratio est: tum, quia, vt notauit D. Thom. cit. quancumque non potest reddi æquiualeus, reddi debet possibile, quia impossibilitas excusat à tanto, non à toto. Tum, quia absurdum videtur bouem, aut feruunt alterius occidentem teneri de damno vitæ, bouis autem de inimicis occidentem non ita. Tum, quia in omni sententia licet de tali damno transigere, atque ira ex pacto saltem aliquid pro ipso accipere. Tuta, quia in lege Moysis simile damnum erat compensandum Exod. 23. vbi pro anima iubetur dari pretium, pro oculo, aut dente seruo libertas. Discrepant tamen citati DD. in modo restitutionis. Adrianus ait reum, si in iudicio non puniatur, debere vitam exponere pro Republica in tali bello, quod tamen communiter ab alijs, & recte, reicitur, quia hæc restitutio per se læso nihil prodest. Sotus ait satisfaciendum esse petendo veniam vel à læso, vel ab heredibus (nisi cum his aliter transigatur) aut alia arbitraria satisfactione, determinatè autem ad suffragia spiritualia pro occiso offerenda non putat ex iustitia teneri lædentem, licet hæc commoda satisfactio esse queat. Salon. itidem totū hoc relinquere arbitrio prudentis Confessarij, vt reus satisfaciatur aut per suffragia & officia spiritualia ipsi defuncto, aut per veniæ petitionem, aut aliquam compensationem pecuniariam ipsi heredibus. Conueniunt tamen ferè omnes in eo, si reus in iudicio iusta pena talionis afficiatur pro naturali damno ad nihil aliud teneri.

2. Verum his non obstantibus ego puto absolutè contrariam sententiam tenendam esse, quam tenetur Petrus Navarra de restitu. lib. 4. c. 1. nu. 80. Nauarrus in Manuali cap. 15. n. 22. Gomez lib. 3. var. c. 6. Couarr. lib. 2. var. c. 10. Fillucius tom. 2. tract. 3. c. 8. nu. 200. Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 2. c. 4. dub. 1. c. 7. Gordonus in Theolog. moral. tom. 1. lib. 5. qu. 4. cap. 4. num. 16. Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 23. num. 141. Laymann lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 6. num. 2. Valquez opusc. de restitu. cap. 2. §. 3. dub. 6. Becanus de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. quest. 11. de restitu. concl. 1. & seqq. Dicendum est igitur pro vita, membro, cicatrice hominis liberi nihil necessariò restituendum esse in conscientia.

3. Probatur primò ex l. fin. de his qui effuderint, vel deiecerint, & ex l. ex hac lege, ff. si quadrup. paup. fecisse dicatur, nam in his legibus dicitur liberum corpus nullam recipere æstimationem, ac proinde damna corporis liberi non posse pretio compensari, quia sunt supra omne pretium.

4. Hinc probatur secundò, quia restitutio, quæ debetur, ex iustitia, reparat damnum illatum præcisè ad æqualitatem: ergo vbi damnum natura sua irreparabile est, non debetur restitutio lege iustitiæ. Vnde è contrario dicendum est, quòd pro vita serui, vel animalis debet fieri restitutio pecuniaria, quia illorum vita æstimatorio pretio quod ad æqualitatem rependi potest: ergo pro illa tantum soluendum est, quantum vallet. Cæteras rationes videbis apud Lessium vbi supra, & idè in tali casu Tannerus tom. 3. dist. 4. q. 6. dub. 4. n. 13. putat quòd non debet facile Confessarius penitentem ad restitutionem compellere.

5. Vnde ex his inferitur primò quòd si vir nobilis, aut alius occultus sit, qui nihil lucri faciebat, nihil restituendum erit.

6. Inferitur secundò nihil esse restituendum homini libero pro deformitate resultantè ex vulnere, nisi inde damnum temporale resultet; tunc enim non ratione vulneris & fecunditatis, sed ratione damni tenetur illud compensare, vt si deformitatem faciat in femina nubile, quæ ob id matrimonio copulari nequit, vel am-

pliori indiget dote. Similiter si deformitas facta esset in seruo, ob quam minus valeret.

7. Inferitur tertio quòd fustibus, vel alapa percussio aliquem non tenetur pro iniuria compensationem pecunia facere, sed tantum pro damnis temporalibus, quæ inde sequantur.

RESOL. LXXIX.

Quis vulnerauit episcopum, quæserunt à me, ad quid tenetur vulnerans restituere?
Et in corpore huius Res. alij quatuor diuersi casus inferuntur. & notantur sæpe contingentes in practi. Ex p. 3. tr. 6. Res. 53.

§. 1. **R**espondi ad impensas Medico largitas, immo operatum, quibus ille caruit, quibus ex illo vulnere inutilis factus est, vt patet ex l. vlt. ff. de his qui deiecerint, vel effuderint. Sed difficultas tunc fuit, vt quid deducenda esset æstimatio molestiæ, ac laboris, quem in officio, aut officio subiturus erat: Et alij negatiuè responderunt, & probabiliter quidem; nam ita tenetur Lessius lib. 2. c. 9. dub. 19. Navarra de restitu. lib. 4. c. 1. n. 68. Couarr. var. resol. lib. 2. c. 10. num. 7. & Sotus de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. circa 3. argum. & alij.

2. Verum ego contrariam sententiam non minus probabilem esse existimauit, quam docet Rebellius part. 1. lib. 3. q. 13. Molina de iust. tract. 3. dist. 87. conclus. 1. Maior in 4. dist. 15. q. 19. Igitur in tali casu, si penitens veller æstimationem laboris deducere, Confessarius illum potest securè absolue, & à dicto onere restitutionis liberare.

3. Notandum est tamen hic obiter primò contra Sotum in 4. dist. 15. quest. 3. Adrianum in 4. de restitu. quest. vlt. Sotum de iust. lib. 4. q. 6. art. 3. Syluestrum var. restitu. 3. quest. 2. Azorium tom. 3. lib. 5. cap. 9. q. 4. & Molinam tract. 3. dist. 84. pro cicatrice deformitate, membri, imò ipsius vitæ factura nullam pecuniæ compensationem secundum se faciendam esse, ante iudicis sententiam. Ita docent Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 23. & 25. Nauarrus c. 15. num. 22. Gomezius var. resol. lib. 3. cap. 6. n. 12. Navarra lib. 4. cap. 1. num. 80. & seqq. Valquez in opusc. de restitu. cap. 2. §. 3. dub. 6. & glossa in cap. 1. de iniurijs, & habetur clarè in l. vlt. & in l. 1. §. sed cum homo, ff. de his qui effuderint, vbi asseritur, quòd in homine libero nulla corporis æstimatio fieri potest.

4. Vnde hinc etiam obiter nota contra Sa. var. infamia. n. 7. Molinam tract. 4. dist. 45. n. 3. Adrianum quòd in lib. 11. diffic. 6. Sotum de iust. sec. memb. 1. q. 2. concl. 1. & alios probabile esse, quòd si quis famam iniuriè ablatam, non directè, nec indirectè restituere possit, non teneri ante iudicis sententiam pecunia illam compensare, vel satisfacere. Et ita tenent Lessius lib. 2. c. 11. dub. 16. Navarra lib. 2. c. 4. n. 417. Syluester var. de rebus, c. 9. q. 4. & nouissimè Layman in Theol. moral. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 2. c. 7. n. 3. cum alijs.

5. Notandum secundò aliquem, qui prouocatus ad pugnam accessit, etsi deliquerit vulnerando, non tamen teneri damnum restituere, nam prouocans quantum illud se erat potestatem fecisse censetur inferendi damnum, & sic probabiliter sentiant Lessius lib. 2. c. 9. dub. 23. Rebellius part. 1. lib. 3. q. 12. Azorius tom. 3. lib. 5. c. 3. qu. 7. quiddid in contrarium asserat Molina de iust. tract. 3. dist. 82. Vnde à fortiori inferuntur qui ex conditò ad duellum descendit, & mortem, aut vultus alteri intulit, ad nullam restitutionem heredibus, seu vulnerato teneri, nam volentes, & consentientes ad pugnam descendunt. Lessius vbi supra, & alij.